

DANSK KRONIK 1986-87

Af JØRN VESTERGAARD

Økonomisk kriminalitet. Revisorers ansvar. Bagmandspolitiet.

Den borgerlige regerings lovforslag vedrørende bogføringskriminalitet, erhvervsfrakendelse og behandlingen af sager om økonomisk kriminalitet er efter uændret genfremsættelse vedtaget med opbakning fra Socialdemokratiet og Det radikale Venstre. De nye regler trådte i kraft 1. juli 1987. De er udførligt omtalt i forrige kronik NTfK 1987.75 ff. En kritisk gennemgang af de nye regler er foretaget af Otto Jensen og Jørgen Jepsen i publikationen *In-effektiv bekæmpelse af økonomisk kriminalitet*. En indføring i den rettlige regulering af feltet i vid forstand er givet af Vagn Greve i bogen *Hovedlinier i erhvervsstrafferetten*, 2. udg. 1987.

Statsadvokaturen for særlig økonomisk kriminalitet, »Bagmandspolitiet«, har oplyst, at efterforsknings- og tiltalepraksis har ligget på linie med de nye lovregler allerede før ændringen. Den udtrykkelige lovhjemmel til beskæring af sager forventes ikke at bevirke en mærkbar effektivisering, da den tidskrævende del af efterforskningen knytter sig til indviklede omstændigheder ved sigtedes økonomiske situation. Det er blevet fremført, at beskæring medfører en beklagelig fordel for kriminelle, der kan komplicere deres sager. Reglerne om erhvervs-karantæne svækkes væsentligt af, at der ikke eksisterer en central registrering af konkurs-ryttere.

Socialistisk Folkeparti gav udtryk for, at de nye regler ikke vil begrænse omfanget af den økonomiske kriminalitet eller forbedre ressourceanvendelsen. Man efterlyste en gennemgang af de dele af erhvervslovgivningen, som er af betydning for anvendelsen af de materielle regler om økonomisk kriminalitet. Med inspiration fra de nævnte kritikere fremsatte partiet i foråret 1987 en række forslag vedrørende selskabsregistrering, årsregnskab, revisorer m.v.

Det foreslås bl.a. at gøre Aktieselskabs-Registeret til en egentlig tilsynsmyndighed over for selskaber, at pålægge told-, skattevæsen og andre myndigheder indberetningspligt til tilsynsmyndigheden, såfremt de konstaterer overtrædelser af regnskabs- eller selskabslovgivningen, samt at pålægge revisorer pligt til at underrette tilsynsmyndigheden om årsagen til vedkommendes fratreden i utide.

På baggrund af nogle konkrete sager har der været offentlig kritik af revisorers virksomhed og erklæringer. Efter anmodning fra Industriministeriet udformede revisorkommissionen et forslag til styrkelse af tilliden til professionen. Kommissionens udkast til nye bestemmelser mødte stærk kritik fra revisorforeningen. Til trods for nogle heraf afledte justeringer blev der ikke på industriministerens foranledning gennemført reformer på området, hvorefter Socialistisk Folkeparti gik videre med Revisorkommissionens forslag.

Lov om statsautoriserede revisorer giver adgang til blank påtegning, hvis revisor ikke ved revisionen finder anledning til kritik af et regnskab. I overensstemmelse med lovgivningen i andre nordiske lande foreslås det at klargøre og skærpe kravene til revisionserklæringer. Således ønskes det præciseret, at det i selve erklæringen positivt skal oplyses, hvis revisionen *ikke* har givet anledning til bemærkninger eller forbehold. Hvis sådanne forekommer, skal der redegøres informativt herfor i revisionsberetningen. Samtidig foreslås der i årsregnskabsloven indført samlede regnskabs- og revisionsbestemmelser for selskaber og erhvervsdrivende fonde, som bl.a. ønskes pålagt pligt til at angive i årsberetningen, hvis årsregnskabet i væsentlig grad er påvirket af usædvanlige forhold såsom ekstraordinære engangsindtægter eller -udgifter, ændre-

de værdiansættelsesmetoder, eller væsentlig usikkerhed ved vurdering af aktiver og passiver.

Det ønskes desuden præciseret, at revisorers hovedopgave er revision, og at rådgivning herudover skal have tilknytning til denne hovedopgave. Forslaget afspejler betænkelighederne ved, at mere forretningspræget rådgivning indebærer risiko for, at revisorers stilling som offentlighedens uafhængige kontrollanter svækkes. Der foreslås en løbende registrering af sådan virksomhed.

Initiativer på de nævnte områder er stadig under overvejelse i Industriministeriet. Se i øvrigt Sysette Vinding Kruse, *Revisorers strafansvar*, 1987. Se også Anklagemyndighedens årsberetning 1986.24 ff.

»Bagmandspolitiet« har måttet stå for skud efter frifindelser i et par meget store sager, herunder sagen mod en tidligere direktør på B&W om mandatsvig til 146 mio. kr. Afdelingen har overført kritikken gjort gældende, at 82,5% af alle tiltalte er blevet dømt. Den konservative justitsminister har imidlertid lagt op til organisatoriske ændringer. Statsadvokaturen vedrørende særlig økonomisk kriminalitet skal ikke længere beskæftige sig med efterforskning. Påtale-spørgsmål skal fortsat behandles uden for det regionale system af statsadvokaturer. Dog skal den særlige statsadvokatur opdeles i to regionale enheder. Denne omstrukturering er blevet betegnet som en nedlæggelse af Bagmandspolitiet, der i øvrigt finder den planlagte nyordning uhensigtsmæssig, bl.a. fordi de fleste sager berører flere politikredse, og fordi de fleste sager pådømmes i Østre landsrets kreds. Den nuværende struktur er beskrevet i NU 1984:12 s. 29-35.

Rigsadvokaten betragter de planlagte ændringer som en svækkelse i bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet. Opfattelsen af at Bagmandspolitets virksomhed præges af fiaskoer er efter Rigsadvokatens opfattelse urigtig. Risikoen for en uheldig påvirkning af påtalebedømmelsen som følge af den tætte forbindelse mellem efterforskere og jurister tillægges af Rigsadvokaten mindre vægt end udsigten til endnu længere behandlingstider ved en tilbagevenden til adskillelse mellem efterforskning og påtale. Langvarig sagsbehandling og styringsproblemer som følge af den påtænkte ændring er også blevet fremdraget af politimesterforeningen og Bagmandspolitiet. Udviklingen har i øvrigt på andre områder været, at påtalekompetencen er overført til politiet, ligesom der i særlig vanskelige og komplicerede sager er et løbende samarbejde mellem kriminalpoliti, politijurister og statsadvokat. Justitsministeriet er indstillet på at gå videre ad den vej ved at tillægge politimestrene påtalekompetencen i stort set alle straffesager, hvilket giver Rigsadvokaten anledning til at betegne planerne for behandlingen af sager om økonomisk kriminalitet som »en bevægelse i modsat retning«.

Justitsministeriet fremhæver, at de tætte relationer mellem kriminalpoliti og juristerne i statsadvokaturen kan fortone anklagemyndighedens kontrollerende rolle over for politiet med risiko for, at der anvendes »uhensigtsmæssige fremgangsmåder eller finder egentlige uregelmæssigheder sted«. Stor opmærksomhed har knyttet sig til en vekselers påstand om, at Bagmandspolitiet lovede ham en »nem afvikling« af hans egen store bedragerisag til gengæld for hans hjælp i en sag mod den ovenfor omtalte direktør. Folketingets retsudvalg besluttede at afvente en stillingtagen hertil under ankesagen mod sidstnævnte person. Den pågældende opholder sig imidlertid i udlandet og ønsker ikke at møde i landsretten, som på den baggrund ikke mener at kunne gennemføre sagen. Bagmandspolitiet har foreslået at tillægge Rigsadvokaten den omtalte kontrolfunktion.

Det er Justitsministeriets plan at tillægge de to særlige statsadvokaturer påtalekompetencen

også i sager om miljøkriminalitet. Bagmandspolitiet finder ikke større sammenhæng mellem sådanne sager og økonomiske sager, hvorfor man i stedet foreslår oprettelse af en særlig statsadvokatur for miljøsager.

Bødeansvar i arbejdsmiljøloven.

Staten, kommunerne og kommunale fællesskaber kan nu pålægges bødeansvar for overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen. De nye regler trådte i kraft den 1. maj 1987. I lighed med en række andre love har der i lov om arbejdsmiljø været en bestemmelse om bødeansvar for aktieselskaber, andelsselskaber »eller lignende«. Betydningen af sidstnævnte udtryk har været usikker i teori og praksis. Højesteret lagde i 1986 til grund, at en tilsvarende bestemmelse i kilde-skatteloven ikke gav hjemmel til bødeansvar for en kommune. Rigsadvokaten tilkendegav herefter, at ansvar heller ikke skulle gøres gældende på andre lovområder. Justitsministeriet tilsluttede sig denne opfattelse også for så vidt angår ansvar for statslige myndigheder. Se i øvrigt kronikken NTFK 1987.77. Nu er det alene afgørende for strafansvaret, om den udøvede virksomhed er omfattet af arbejdsmiljøloven. I ministeriets bemærkninger til lovforslaget blev det understreget, at en sådan styrket håndhævelsesmulighed over for offentlige arbejdsgivere i praksis har vist sig påkrævet.

Det er første gang, der indføres udtrykkelig hjemmel til bødeansvar for statslige myndigheder. Den borgerlige regering har således fået tilslutning til ønsket om at indføre fuld ligestilling af offentlige og private arbejdsgivere på arbejdsmiljøområdet. Bødeansvaret tillægges en præventiv værdi til trods for erkendelsen af, at eventuelle bøder til statslige myndigheder tilfalder statskassen.

Forarbejderne til den nye regel indeholder nærmere anvisninger vedrørende ansvarsplaceringen. Udgangspunktet for denne er den statslige enhed, hvor overtrædelsen har fundet sted. En overordnet myndighed vil kunne inddrages, hvis arbejdsmiljøet ikke har kunnet tilrettelægges forsvarligt inden for de givne rammer. I forhold til domstolene betragtes Justitsministeriet som ansvarlig arbejdsgiver efter arbejdsmiljøloven. For Folketinget og dertil knyttede organer gælder et almindeligt arbejdsgiveransvar. Et af politiet udfærdiget bødeforelæg kan uden videre vedtages. Dog skal beløb af betydelig størrelse forelægges for Folketingets finansudvalg. Det nærmere indhold af bødeansvaret for kollektive enheder udredes i øjeblikket mere generelt af Straffelovrådet. Udformning af en eventuel straffelovsbestemmelse om særlig grove arbejdsmiljøovertrædelser er under overvejelse i Justitsministeriet og Arbejdsministeriet. Se i øvrigt Sysette Vinding Kruse, *Ugeskrift for Retsvæsen* 1986 B.145 ff. og Knud Waaben s.st. 300 f. samt NU 1986:2, *Føretagsbøter* s.10 ff.

Påtalebegæring fra den kommunale tilsynsmyndighed som forudsætning for tiltale mod kommunalpolitikere for pligtforsømmelse.

De kommunale styrelseslove fik i 1984 en almindelig regel om strafansvar for kommunalpolitikere, der gøre sig skyldige i grove pligtforsømmelser. Påtale kan kun ske efter begæring fra den særlige tilsynsmyndighed i kommunestyret, herunder de kommunale tilsynsråd, der består af statsamtmanden og fire amtsrådsmedlemmer. Se i øvrigt kronikken NTFK 1985.382 f. Socialistisk Folkeparti stillede i begyndelsen af 1987 forslag om ophævelse af den nævnte påtaleregulering, som efter forslagsstillernes opfattelse gør strafansvaret værdiløst, hvilket de underbyggede med en gennemgang af to eksempler fra praksis.

En vestjysk kommune blev stærkt kritiseret af Miljøstyrelsen for mangelfuldt tilsyn gennem en årrække med en galvaniseringsvirksomheds spildevandsudledninger. Tilsynsrådet afviste at begære tiltale. Borgmesteren i en anden vestjysk kommune havde med tilslutning fra kommunalbestyrelsens økonomiudvalg givet en fabrikant tilladelse til at opføre en trikotagefabrik i et landzone-område. Kun amtsrådet kunne meddele en sådan tilladelse, hvilket det modstræbende gjorde, da fabrikanten allerede var gået i gang med at bygge. Tilsynsrådet fandt det »særdels kritiabelt«, at borgmesteren udstedte byggetilladelse til opførelse af fabrikken inden amtsrådets tilladelse og inden udløbet af 4 ugers ankefristen fra amtsrådets efterfølgende meddelelse af zonetilladelse, samt at kommunalbestyrelsen undlod at reagere på flere påbud fra amtsrådet om at standse det iværksatte byggeri. Tilsynsrådet tog imidlertid ikke selv spørgsmålet om eventuel anvendelse af styrelseslovens strafbestemmelse op til undersøgelse og afgørelse. Baggrunden herfor var bl.a. en forventning om, at medlemmer af kommunalbestyrelsen under en verserende straffesag mod bygherren ville blive tiltalt for medvirken til overtrædelse af zoneloven. Da anklagemyndigheden efter et års forløb udbad sig tilsynsrådets stillingtagen til eventuel påtale efter reglen om pligtforsømmelse, vedtog tilsynsrådet ud fra forældelseslignende synspunkter at undlade fremsættelse af begæring herom. Sagen er nærmere omtalt i *Juristen* 1987.63 og 176.

Forslagsstillerne ønskede at fjerne tilsynsmyndighedens mulighed for at blokere anklagemyndighedens påtalerejsning og anførte, at tilsynets opgave i sådanne sammenhænge alene burde være at afgive en udtalelse til politimesteren. De øvrige partier i retsudvalget forkastede forslaget med henvisning til det begrænsede erfaringsgrundlag samt med en gentagelse af den generelle opfattelse, at kommunalpolitikere ikke bør udsættes for »grundløse, tvivlsomme eller bagatelagtige politianmeldelser, herunder anmeldelser i en politisk chikanøs hensigt«. Politiet har i øvrigt måttet opgave at rejse tiltale i en sag, hvori et olie-raffinaderi ulovligt udledte spildevand uden indgriben fra kommunens side. Amtsrådet hævdede senere udledningsgrænserne. Justitsministeren har bebudet et lovforslag om strafansvar for kommuner.

Administrative bøder i skatte- og afgiftssager. Selskabsansvar.

Et udvalg under ministeren for skatter og afgifter har afgivet bet. 1091/1987 om Behandlingen af skatte- og afgiftsstraffesager, der afgøres administrativt. Udvalget har ikke fundet det muligt at opstille en abstrakt definition af tilregnelsesbegreberne med henblik på en ensartet og effektiv praksis. Udvalget redegør for tilregnelseskravene i forskellige typer af sager. I domspraksis følges anklagemyndighedens påstand kun i mindre end halvdelen af sagerne. Udvalget foretager en indgående gennemgang af bødepraksis og fremlægger forslag til koordinering af den uensartede praksis. En vis decentralisering af sagsbehandlingen foreslås. En gennemgang af administrativ praksis med hensyn til selskabsansvar i skattestrafferetten er i øvrigt foretaget af Nils Hansen, *Ugeskrift for Retsvæsen* 1987 B.31 ff., hvor ansvarssubjekter, tilregnelseskrav og bødesatser behandles.

Journalisters kildebeskyttelse og vidnepligt. Aktiv journalistik.

Flere sager har aktualiseret spørgsmålet om journalisters kildebeskyttelse. Højesteret har pålagt en journalist ved en lokalradio at afsløre identiteten på en interviewet aktivist, se kronikken NTfK 1987.78 samt U 87.29 og 340 H. To sager verserer. Begge har tilknytning til nogle aktioner, der omfattede ødelæggelse på benzinstationer som protest mod Shells engagementer i

Sydafrika. Den ene sag drejer sig om politiets ønske om en vidneforklaring fra en journalist ved TV-nyhederne, som ikke ønsker at oplyse navnet på en interviewet aktivist. Journalister ved et formiddagsblad har interviewet personer fra samme aktivistgruppe, men er ikke blevet afkrævet vidneforklaring. Den anden sag vedrører en chefredaktør ved dagbladet Information, som blev opsøgt af en person i forbindelse med redaktionens besiddelse af noget materiale af betydning for identificeringen af nogle aktivister, som ved en fejl havde sendt det til bladet. Højesteret har med dommerstemmerne tre-to pålagt redaktøren at oplyse personens navn samt at udlevere materialet, hvorefter byretten har taget tvangsbøder i anvendelse.

Socialistisk Folkeparti fremsatte i foråret 1987 lovforslag om kildebeskyttelse for journalister m. fl. beskæftiget ved de elektroniske medier. Retsplejelovens bestemmelse om kildebeskyttelse anvender udtrykket »trykte periodiske skrifter«. Hensynet til kildebeskyttelsen for pressefolk skulle efter forslaget kun vige for vidnepligten i tilfælde af kriminalitet af betydelig grovhed. Forslagsstillerne anså det som en vigtig del af pressens virksomhed at beskrive den grå zone mellem korrekt og lovstridig adfærd. Et mere begrænset forslag om ret til kildebeskyttelse for medarbejderne ved de elektroniske medier er fremlagt af Det radikale Venstre. Justitsministeriet har i øvrigt i et cirkulære bestemt, at de to grupper af journalister skal behandles ens, så længe spørgsmålet er til overvejelse i Justitsministeriets medieansvarsudvalg. Se i øvrigt Preben Stuer Lauridsen, *Juristen* 1987.180 ff.

Et formiddagsblad bragte i 1986 oplysninger om en kendt udlandsdanskers skatteforhold, hvilket førte til sigtelse af redaktøren for medvirken til det brud på tavshedspligten, som en ukendt person med tilknytning til Københavns kommune formodedes at være skyldig i. På den baggrund foreslog Socialistisk Folkeparti en ændring af skattelovens bestemmelse om den, som uberettiget skaffer sig, videregiver eller udnytter oplysninger fremkommet ved en andens persons krænkelse af en tavshedspligt. Som omtalt i kronikken NTFK 1987.72 vedblev reglerne herom at have samme indhold, men de fik en ny formulering ved de nylige ændringer af bestemmelserne om tavshedspligt. Forslagsstillerne mente, at den strafferetlige beskyttelse kun burde gælde »private, personlige interesser«, men ikke andre private oplysninger, herunder oplysninger om skatteforhold, og ikke oplysninger, som er fortrolige af hensyn til offentlige interesser. De øvrige partier i Folketingets retsudvalg afviste forslaget.

To journalister og tre pressefotografer blev i byretten dømt, men i landsretten frikendt for strafbar indtrængen i forbindelse med deres tilstedeværelse, da en gruppe anti-apartheid aktivister ville overrække en »racistpris« til en skibsreder i dennes havneanlæg. En pressefotograf er blevet dømt for sin tilstedeværelse, men frifundet for fotografering under en gruppe aktivisters indtrængen på overborgmesterens kontor på Københavns Rådhus. Begge frifindelser er anket til Højesteret af Rigsadvokaten.

*Forbud mod diskrimination på grund af seksuel orientering.
Racediskrimination og medieansvar.*

Diskrimination af homofile eller af andre grupper på grund af deres seksuelle orientering er nu strafbart. Kredsen af beskyttede er udvidet ved en tilføjelse til strfl. § 266 b samt til loven om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v. De strafbare forhold består efter straffeloven stadig i at ytre sig diskriminerende på en nærmere angiven måde om visse persongrupper på en truende, forhånende eller nedværdigende måde, ligesom særloven kriminaliserer visse former for forskelsbehandling af enkeltpersoner.

Udtrykket »seksuel orientering« i lovbestemmelserne dækker en persons lovlige seksuelle adfærd og indstilling, men ikke f. eks. seksuel omgang med personer under den seksuelle lavalder. Forslagsstillerne fra Det radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti tilsigtede i hovedsagen en beskyttelse af de homoseksuelle. Reglerne omfatter f. eks. også transvestitter. Forslaget blev vedtaget med Socialdemokratiets stemmer. Kristelig Folkeparti stemte imod, og de øvrige partier i den borgerlige regering undlod at stemme med bestemmelsens indskrænkning af ytringsfriheden som begrundelse.

Reglerne om racediskrimination har kun været bragt i anvendelse i ganske få tilfælde. Folketsmedlem for Fremskridtspartiet, Mogens Glistrup, vil i henhold til Rigsadvokatens afgørelse ikke blive tiltalt for sin udtalelse i en lokalradio om, at flygtninge »yngler som rotter«. Rigsadvokaten har tidligere undladt tiltale mod Glistrup, efter at denne havde udtalt, at muhammedanske flygtninge »indlader sig i knivstikkeri, at de har deres traditioner med narko af forskellig art«. Derimod blev den daværende programchef for TV-nyhederne og en af programmets journalister i foråret 1987 af Københavns byret straffet med dagbøder for udsendelse af nogle udtalelser fra et par såkaldte grønjakker, som bl.a. gav udtryk for den opfattelse, at visse befolkningsgrupper er dyr og narkotikahandlere. Dommen er anket.

Registerlovgivningen.

Med enkelte justeringer blev justitsministerens forslag til ændring af registerlovene vedtaget mod alene Fremskridtspartiets stemmer. De nye regler træder i kraft 1. april 1988. De er nærmere omtalt i kronikken NTFK 1987.73 f.

Under behandlingen af forslaget til ændring af loven om *private registre* blev det besluttet at lade samme regler gælde for registrering af *personnummer* som for registrering af oplysninger om rent private forhold.

Fra pressens side blev der udtrykt harme over de virkninger, som de oprindeligt foreslåede regler ville få for adgangen til at opbygge egne informationssøgесystemer. Sådanne vil kunne være baseret på allerede publicerede avisartikler, men kan tillige tænkes at indeholde andre oplysninger. Følgen af den hidsige modstand blev en lempeligere regulering af pressens informationsregistre. Som motivering anførtes dels pressefriheden, dels straffelovens og presselovens værn mod registrering og videregivelse af urigtige eller vildledende oplysninger. Informationsregistre, som alene indeholder oplysninger, der er offentliggjort i et periodisk skrift, skal anmeldes til Registertilsynet, som kan fastsætte nærmere forskrifter. Oplysninger fra sådanne registre må ikke uden samtykke eller særlig hjemmel videregives på anden måde end ved offentliggørelse i et periodisk skrift, altså f. eks. ikke til virksomheder eller private uden tilknytning til pressen. Systematisk registrering af oplysninger, der ikke er offentliggjort i et periodisk skrift er omfattet af registerlovgivningens almindelige regler med hensyn til samtykke osv. Pressens manuelle udklipsarkiver er fortsat ikke omfattet af loven om private registre.

I loven om *offentlige myndigheders registre* er der indsat en udtrykkelig bestemmelse om, at oplysninger, der er videregivet til brug i statistisk eller forskningsmæssigt øjemed, ikke yderligere må videregives.

Registerlovene omfatter ikke offentligt tilgængelige dele af det statslige retsinformationssystem. Andre retsinformationssystemer kan helt eller delvis undtages fra de almindelige bestemmelser.

*Kontrol med produktion og eksport af krigsmateriel.**Forbud mod våbentransporter.*

Loven af 1937 om tilvirkning af krigsmateriel m.m. skal gøres tidssvarende, således at krigsmateriel bringes til at omfatte ikke blot våben i egentlig forstand, men også komponenter. Krigsmateriel skal kun kunne eksporteres til lande, som ikke vil anvende våbene i strid med FN-pagten eller til intern undertrykkelse. Der skal indføres ret til at nægte at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel m.v. uden fortabelse af retten til arbejdsløshedsunderstøttelse eller sociale ydelser. Dette er efter forslag fra Det radikale Venstre besluttet af Folketinget i maj 1987. Folketinget pålagde samtidig regeringen at fremsætte lovforslag om forbud mod våbentransporter. Der skal indføres en godkendelsesordning for transport af våben og krigsmateriel mellem tredielande på danske skibe og luftfartøjer registreret i Danmark. Våbentransport til krigsførende stater og til konfliktområder skal generelt forbydes.

Forslag om ændringer i våbenlovgivningen.

En arbejdsgruppe under Justitsministeriet har i betænkning 1082/1986 fremsat forslag til stramninger i våbenlovgivningen. Flere våben foreslås inddraget under kontrolordningen. Visse skydevåben, der kan anvende moderne ammunition, kan for tiden lovligt indføres, erhverves, besiddes og bæres uden tilladelse, idet de på grund af deres alder/modelår ikke er omfattet af kontrolordningen. Arbejdsgruppen fremkommer med forskellige forslag til skærpede regler, men gruppen har været delt med hensyn til, om det afgørende kriterium skal være våbenkonstruktionen (bagladevåben til metalpatroner) eller model/fremstillingsår (senest 1870). Betænkningen indeholder overvejelser om samleres mulighed for at opnå våbentilladelser. Der foreslås et centralt register samt frit lejde til samlere, der har illegale våben. Et frit lejde i 1986 gav et vist resultat.

Skydevåben, gas- og signalvåben skal ikke kunne medbringes på offentlige steder, med mindre våbenet ikke er ladet, ikke umiddelbart fremtræder som et våben og ikke er umiddelbart tilgængeligt. Langløbende våben i hylstre skal dog undtages fra forbudet. Dette skal derimod tillige omfatte attrapper, der ligner skydevåben eller håndgranater.

Faldknive, faldstiletter og kastestjerner skal forbydes. Det er politiets opfattelse, at det i visse kredse er blevet mere udbredt at bære kniv. Arbejdsgruppen foreslår derfor en bestemmelse, som skal give politiet beføjelser til at meddele personer, der misbruger kniv i forbindelse med kriminalitet, skriftligt tilhold om ikke i et bestemt tidsrum at færdes offentligt med skarpe våben. Justitsministeren har tilsyneladende ikke sympati for sådanne tilhold, som vanskeligt vil kunne håndhæves. Efter forslag fra bl.a. Københavns politidirektør ønsker ministeren derimod en ordning, som gør det muligt at konfiskere knive i »kriminelle miljøer«, selv om klingelængden er under den lovlige grænse på 12 cm.

Slangebøsser har i flere tilfælde været anvendt mod politiet under sociale uroligheder. Den konservative justitsminister har tilkendegivet ønsker om et forbud, og et flertal i Folketinget er fulgt efter. Flertallet i arbejdsgruppen opfatter fabriksfremstillede slangebøsser som farlige våben, der ikke kan anskaffes med noget rimeligt formål. Flertallet ønsker et principielt forbud, som for klarhedens skyld foreslås også at omfatte simple slangebøsser. To våbenhandlere blandt udvalgets medlemmer peger på vanskelighederne ved at håndhæve et alment forbud, som i øvrigt ikke kendes i noget vesteuropæisk land. Arbejdsgruppen er også delt i spørgsmålet om indførelse af en kontrolordning for armbrøster. Derimod er der i udvalget opnået enighed

om, at politivedtægten indeholder tilstrækkeligt værn mod uønsket omgang med bue og pil. Skærpselser skulle heller ikke være påkrævede med hensyn til harpunvåben eller pusterør.

Straf før dom. Udvidet brug af retshåndhævelsesarrest. Effektivitet i voldssager.

En væsentlig udvidelse af området for anvendelse af varetægtsfængsling er gennemført trods dybtgående meningsforskelle. De nye regler gælder tilfælde, hvor efterforskningshensyn ikke giver tilstrækkeligt grundlag for en frihedsberøvelse, som ønskes iværksat af hensyn til »retshåndhævelsen«. Egentlig er det slet ikke sidstnævnte hensyn, som ønskes varetaget, men hensynet til den uhåndgribelige størrelse »retsfølelsen«. Denne kom også til at præge lovforarbejdet, både i form af primitive instinkter og i forskellige andre skikkelser.

En mere begrænset hjemmel til anvendelse af retshåndhævelsesarrest i meget alvorlige sager blev i 1935 hasteindført efter en voldtægts sag, hvori der var aflagt fuld tilståelse og dermed efter rettens opfattelse ikke var efterforskningsmæssigt grundlag for fængsling. Ved retsplejereformen i 1978 blev der foretaget en opstramning af denne såvel som de øvrige varetægtsbetingelser. Retshåndhævelsesarrest forudsatte herefter særlig bestyrket mistanke om en grov overtrædelse af en bestemmelse med mindst 6 års fængsel i strafferammen. Til trods for Folketingets daværende intentioner om begrænsning af retshåndhævelsesarrest skete der i de følgende år en markant udglidning, bl.a. vedrørende forudsætningerne med hensyn til størrelsen af den forskyldte straf, som tidligere antoges at skulle ligge omkring 2 års fængsel, dog lidt lavere for vold og narkotikakriminalitet. Se nærmere Peter Rørdam, *Juristen* 1984.196 ff. og Preben Wilhjelms, *Juristen* 1987.81 ff.

Den konservative justitsminister fremsatte for fem år siden flere gange forslag om udvidet adgang til retshåndhævelsesarrest i visse voldssager. Baggrunden var først og fremmest de mange sammenstød mellem politi og husbesættere. Højesteret afviste i den forbindelse retshåndhævelsesarrest i sager, hvor der ikke kunne forventes idømt »langvarig fængselsstraf«, hvilket antagelig skulle forstås som fængsel i mindst 8-10 måneder, jfr. UfR 1983.391 H. Af principielle grunde kunne Strafferetsplejeudvalgets flertal i betænkning 978/1983 ikke anbefale en udvidet adgang til retshåndhævelsesarrest, og justitsministerens senere lovforslag blev forkastet. Se også U 85.719 H og U 86.898 H.

I efteråret 1986 præsenterede ministeren en justeret version af sit lovforslag. Den aktuelle baggrund var denne gang dels en spritbilists uagtsomme drab af et spædbarn, dels nogle voldssager, som i pressen blev fremstillet stærkt fordrejet. Mens den tidligere socialdemokratiske justitsminister var i udlandet, tilkendegav hans folketingsgruppes nyvalgte sekretær sin uforbeholdne støtte til regeringsforslaget. Flertallet var i hus, og efterfølgende kritik fra mange sider var uden virkning. Dommere, forsvarere, Rigsadvokaten og universiteterne gjorde ikke tilstrækkelig overbevisende indtryk.

I voldssager kan retshåndhævelsesarrest nu anvendes, hvis den forventede straf er ubetinget fængsel i 60 dage eller derover. Tilsvarende gælder i sager om grov tilsidesættelse af hjælpepligter eller hensynsløs fareforvoldelse. Den nye regel trådte i kraft 1. juli 1987. Den hidtidige regel opretholdes. Efter begge regler kræves der »særlig bestyrket mistanke«, hvilket dog er en retsgaranti af tvivlsom værdi, se Preben Wilhjelms, *Advokaten* 1987.167 ff.

Fra dommerside er der stillet kraftige spørgsmål ved lovmotivernes påstand om »en ret høj grad af klarhed med hensyn til skyldvurderingens udfald« i disse sager, hvor bedømmelsesgrundlaget ofte ændres væsentligt efter bevisførelsen under domsforhandlingen. Rigsadvoka-

ten påpegede, at ikke alene skyldsspørgsmålet, men også strafudmålingen foruddiskonteres ved retshåndhævelsesarrest.

Uagtsomhedsdelikter udgik af den endelige bestemmelse.

Retshåndhævelsesarrest skulle bevirke en fremskyndelse af sagsbehandlingen. Flere retsmøder skulle angiveligt bevirke en hurtigere afslutning af efterforskningen og en fremskyndet berømmelse! Disse forventninger er blevet afvist som urealistiske af bl.a. dommerne i Københavns byret og formanden for Dommerforeningen.

Det radikale Venstres medlemmer af Folketingets retsudvalg advarede indtrængende mod at gennemføre lovforslaget. Socialistisk Folkepartis medlemmer betegnede de nye regler som »en dyb krænkelse af grundlæggende retsprincipper« og fandt det helt uacceptabelt at lovgive på grundlag af justitsministerens »samtaler med mange mennesker« og en opinionsundersøgelse i Jyllands-Posten.

I 1965 henstillede Europarådets Ministerkomité, at varetægtsfængsling i intet tilfælde bør anvendes som straffeforanstaltning, og i 1980 blev resolutionen fulgt op med en rekommendation, se nærmere Thomas Rørdam, *Advokaten* 1987.256 ff. Såvel Advokatrådet som Rigsadvokaten fandt justitsministerens forslag i uoverensstemmelse med disse standarder. Af retssikkerhedsmæssige grunde afviste Vestre landsrets dommere enstemmigt forslaget, og nogle af dem advarede mod en markant afstand til de nævnte internationale standarder og pegede i den sammenhæng på vanskelighederne ved at arbejde med spændet i anvendelsesområdet for den eksisterende og den nye form for retshåndhævelsesarrest med de helt forskellige krav til forskyldt straf. Forskellene i kravene er vanskeligt forståelige og indebærer risiko for udhuling af kravene til den eksisterende form for retshåndhævelsesarrest. Et overvejende flertal af Østre landsrets dommere fandt det uheldigt, at landsretten under eventuel kære af varetægtsspørgsmålet tvinges til at vurdere strafudmålingsspørgsmålet i en endnu for byretten verserende sag.

På Socialdemokratiets foranledning blev der som led i lovændringen indføjet en bestemmelse om, at en dommer, som har iværksat retshåndhævelsesarrest, kun må medvirke under straffesagens afgørelse i en tilståelsessag. Retssikkerheden vil næppe blive påvirket synderligt af denne nyskabelse, som er inspireret af en kendelse afsagt i 1986 af Den Europæiske Menneskerettighedskommission i en sag om dommerhabilitet under domsforhandlingen efter vedkommendes medvirken ved gentagne forlængelser af varetægtsfængslingen. Højesteret har om varetægtsfængsling i almindelighed tilkendegivet, at den omstændighed, at en dommer har truffet afgørelse om varetægtsfængsling af en sigtet ikke i sig selv medfører, at vedkommende dommer må anses for inhabil under en senere domsforhandling, jfr. U 87.307 H.

Den nye bestemmelse om retshåndhævelsesarrest er blevet anvendt i et antal tilfælde i de første måneder efter reglens ikrafttræden. Justitsministeriet forventer 150-200 sager årligt.

Med henblik på hurtigere retsforfølgning i voldssager er der i øvrigt taget en række administrative initiativer i de senere år. Således er anklagemyndigheden blevet instrueret om at anmode om særlig hurtig berømmelse. Voldsdømte indkaldes forlods til udståelse af frihedsstraf, hvilket nu kan ske i arresthus også for de lidt længere straffetider. Meddelelse af udsættelse med afsoning sker med tilbageholdenhed.

Vidners identitet. Bevisfortegnelsen.

Et ubetinget forbud mod anvendelse af anonyme vidner under domsforhandlingen i straffesager blev indført i 1986. Reglerne er omtalt i kronikken NTfK 1987.69. Forbudet blev gennem-

ført ved et pålæg i retsplejeloven til anklagemyndigheden, som skal sende tiltalte en genpart af bevisfortegnelsen samtidig med, at de tilsvarende oplysninger meddeles forsvareren. Bevisfortegnelsen skal bl.a. indeholde en angivelse af eventuelle vidner, som skal afhøres. Dette gav anledning til kritik fra politiets side. Det blev hævdet, at vidner kunne risikere at blive udsat for represalier som følge af tiltaltes kendskab til deres bopæl.

For at imødekomme kritikken foreslog Socialistisk Folkeparti og Venstresocialisterne en ophævelse af bestemmelsen om udlevering af bevisfortegnelsen til den tiltalte. Ændringen blev vedtaget med den tilføjelse, at forsvareren kan meddeles pålæg om ikke at oplyse sin klient om et vidnes bopæl. Under domsforhandlingen kan retten på begæring træffe bestemmelse herom, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler derfor, og det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, hvilket ifølge forarbejderne forudsætter, at vidnets identitet kan fastlægges, selv om tiltalte ikke kender bopælen. Før domsforhandlingen kan anklagemyndigheden meddele forsvareren et tilsvarende pålæg. I praksis anfører anklagemyndigheden i mange tilfælde slet ikke vidners bopæl på bevisfortegnelsen. Det nye regelsæt giver ikke mulighed for i øvrigt at holde et vidnes identitet hemmelig for tiltalte. Forbudet mod anonyme vidner gælder altså stadig.

Bevarelse af politistavens konstruktion. Nyt stavreglement.

Ingen knipler til private vagtfolk. Drab med tjenestepistoler.

To dødsfald forårsaget ved brug af politistav gav for et par år siden anledning til overvejelser vedrørende politistaven og reglerne for dens brug. I en redegørelse fra Rigspolitichefen oplyses det, at staven anvendes 300-400 gange årligt, hvilket i 5% af tilfældene medfører skader. I følge de enkelte politifolks indberetninger opstår skader, fordi den skadede har foretaget »en uforudseelig og uhensigtsmæssig undvigemanøvre«. Rigspolitichefen fandt efter nærmere undersøgelse ikke anledning til at foreslå ændringer af stavens konstruktion. Politistaven betragtes dog som et kvalificeret magtmiddel, hvis anvendelse rummer et vist risikomoment. På den baggrund er afværgelse af groft hærværk ikke nævnt i det sprogligt moderniserede stavreglement, som blev udsendt i begyndelsen af 1987.

Private vagtfolk må ikke bære stav, jfr. afsnittet vedrørende loven om vagtvirksomhed i forrige kronik, NTFK 1987.70. Justitsministeren har imidlertid udvist en vis imødekommenhed overfor krav om en sådan bevæbning, mens politiets organisationer igen har taget skarpt afstand fra tanken. Se i øvrigt *Tidsskrift for Dansk Polit* 1987.176 ff.

I flere tilfælde har det påkaldt sig opmærksomhed, at politifolk har dræbt personer med skud fra tjenestepistoler. Retslige efterspil har ikke i den anledning ført til fældende dom over tjenestemænd. I løbet af ti år er politiets brug af skydevåben fordoblet.

Detentionsanbringelser.

Årligt anbringes ca. 30.000 personer i politiets detentioner. Sammenlignet med andre lande er antallet af anbringelser temmelig lavt. Alligevel opstår der jævnligt debat om detentionerne. Debatten aktualiseres typisk på grund af dødsfald. Realiteten er imidlertid, at sådanne sager forekommer temmelig sjældent. Årligt drejer det sig om 2-3 dødsfald, som næppe kunne undgås i noget mærkbart omfang ved justeringer af den nuværende praksis med hensyn til lægetilsyn, anbringelse og overvågning. I forbindelse med op mod halvdelen af dødsfaldene har der faktisk været lægetilsyn. Akustisk overvågning, røgdetektorer og TV-overvågning anvendes i vidt omfang.

Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti fandt i foråret 1986 sammen om et forslag til folketingsbeslutning. Detentionerne skulle erstattes med sundhedsmæssige foranstaltninger, hvortil der skulle knyttes den fornødne lægelige, plejemæssige og rådgivningsmæssige bistand. Politiet skulle fortsat foretage indbringelsen, men ansvaret for anbringelsen og for tilsynet skulle herefter påhvile sundhedsmyndighederne. Politiets ledelse og organisationer udtalte stor sympati over for tanken om en omlægning af ansvaret for denne virksomhed. Justitsministeren gav først udtryk for velvilje overfor en sådan reform, men afviste senere i lighed med det Det radikale Venstre forslaget. Sundhedsmyndighederne gav udtryk for, at forslaget indebar store udgifter.

Et ændret forslag blev i foråret 1987 tiltrådt af regeringspartierne og Det radikale Venstre. Spirituspåvirkede personer, som anbringes i politiets detentioner skal nu som »altovervejende hovedregel« lægeundersøges. Lægeundersøgelse kan i følge bemærkningerne til forslaget »rent undtagelsesvis« undlades, hvor en sådan findes »åbenbart overflødig«, f. eks. fordi vedkommende adskillige gange tidligere har været detentionsanbragt. Justitsministeren har bebudet en revision af det såkaldte detentionsreglement.

Det politiske kompromis afskærer ikke spæde forsøg med indretning af afrusningsklinikker i tilknytning til eksisterende lokale faciliteter. Men den vedtagne folketingsbeslutning indebærer ikke den af forslagsstillerne tilsigtede fulde gevinst i form af lægelig, plejemæssig og rådgivningsmæssig bistand til personer med alvorlige alkoholproblemer. En nærmere diskussion vedrørende etablering af afrusningsklinikker som alternativ til detentionerne er foretaget af Jørn Vestergaard, Kriminalistisk Institut stencilserie nr. 40, s. 71 ff.

Oprettelse af et menneskerettighedscenter i Danmark.

Folketinget har besluttet, at der som en uafhængig, selvejende institution i tilknytning til det retsvidenskabelige fagområde ved Københavns Universitet skal oprettes et center for menneskerettigheder svarende til centrene i de øvrige nordiske lande. Centret skal varetage forskning, undervisning, dokumentations- og formidlingsvirksomhed m.v. Initiativet til centrets oprettelse blev taget af en bred kreds af organisationer og enkeltpersoner. Folketingsbeslutningen blev vedtaget af alle andre partier end Fremskridtspartiet. Første led i centrets virksomhed er udgivelsen af en antologi, Lars Nordkov Nielsen m.fl. (red.), *Menneskerettigheder – viden og handling*, 1987. Bogen indeholder bl.a. en artikel af Preben Wilhjelms, »Politiet og menneskerettigheder«.

Forslag om indførelse af hjernedøds-kriterium.

Indførelse af hjernedøds-kriteriet som alternerende døds-kriterium indgår i et forslag fremsat af justitsministeren i begyndelsen af 1987 til ændring af ligsynsloven og transplantationsloven, som i øvrigt foreslås samlet i én lov. Hjertedød er i henhold til transplantationslovens forarbejder det gældende døds-kriterium. De to kriterier skal efter forslaget være alternerende med konstateringen af hjertedød som det i praksis overvejende forekommende. Behandling ved brug af respirator af en hjernedød patient anses som en udsigtsløs maskinel opretholdelse af visse funktioner hos et dødt menneske. Dette aktualiserer overvejelser vedrørende en værdig død. Tillige har døds-kriteriet betydning med hensyn til mulighederne for transplantation af nyrer og andre organer under medicinsk optimale omstændigheder samt for transplantation i det hele taget af hjerte, lever og lunger. Forslaget indeholder en bestemmelse om, at transplantation ik-

ke må foretages af de samme læger, som har behandlet afdøde under dennes sidste sygdom eller har konstateret personens død.

Lovforslaget indeholder bestemmelser om udtrykkeligt samtykke fra afdøde personers nærmeste til transplantation. Lægelige afvejninger vil efter forslaget være afgørende for eventuel brug af respirator i tilfælde af hjernedød. Der tænkes indført et krav om stiltiende, informeret samtykke fra de pårørende til hospitalsobduktion. En sådan samtykkeregulering vil i princippet svare til den eksisterende regel om pårørendes adgang til at modsætte sig retslægelig obduktion, idet en sådan dog i visse tilfælde stadig vil kunne iværksættes af politi eller domstole. I øvrigt berøres reglerne om ligsyn, dødsattest, obduktion m.v. ikke i det væsentlige af forslaget, som ved afslutningen af folketingsåret 1987 ikke var færdigbehandlet. Se i øvrigt Lars Adam Rehof, *Juristen* 1986.305 ff.

Strammere regler om dyreforsøg.

Loven om dyreforsøg er skærpet med henblik på at undgå unødvendige forsøg og i øvrigt at begrænse antallet af dyr, der anvendes, samt at yde disse større beskyttelse. De nye regler tilsigter en styrkelse af kontrollen. Enhver anvendelse af hvirveldyr til forsøg, som må formodes at være forbundet med smerte, lidelse, ulempe eller varigt mén for dyrene, kræver nu tilladelse fra dyreforsøgstilsynet. Der kræves således også tilladelse til forsøg, som alene består i prøver ved stik eller overfladiske snit, som kun medfører uvæsentlig eller kortvarig smerte. Den nye lov præciserer de formål, til hvilke der kan meddeles forsøgstilladelser. På disse og andre punkter ligger vedtagelsen af den nye lov i forlængelse af Danmarks undertegnelse af den europæiske konvention, som Europarådet i 1985 udarbejdede om disse spørgsmål. Strafferammen for overtrædelse af loven er bøde eller hæfte. Loven indeholder en ny bestemmelse om bødeansvar for kollektive enheder, herunder kommuner og kommunale enheder således som dette ansvar nu er hjemlet i flere love, jfr. kronikken NTfK 1987.77.

Diverse.

Statsministeren afgav i marts 1987 en kriminalpolitisk redegørelse til Folketinget. Der udtrykkes ønsker om mere politi samt hurtigere og hårdere straffe, især i voldssager.

Politistyrken vil blive udvidet med 450 personer fra 1988 til 1990.

En arbejdsgruppe under Det kriminalpræventive Råd har udgivet en rapport om voldsfilms virkninger m.v.

En ægtefælle har nu ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsættelig vold af grovere karakter over for denne eller børnene. Den nye bestemmelse i ægteskabsloven trådte i kraft 1. juli 1987. Ændringen indebærer, at udtrykket »mishandling« udgår af loven, hvilket er i overensstemmelse med et forslag fra Justitsministeriets ægteskabsudvalg i bet. 697/1973.

Det lykkedes ikke at opnå tilstrækkelig tilslutning til et i begyndelsen af 1987 fremsat lovforslag om sikring af røgfri miljøer m.v. på offentlige arbejdspladser samt i offentlige lokaler og transportmidler. Meningerne om et sådant værn mod påtrungen passiv rygning skilte på tværs af partiskel. Forslaget indeholdt ingen særlige sanktioner, og adskilte sig herved fra den finske lovgivning med dennes hjemmel til bødestraf, som dog aldrig har været anvendt i nogen konkret sag. Selv en forbudstanke uden strafsanktionering var for Folketingets frihedselskende flertal for stærk tobak.

Sommeren 1987 blev i høj grad præget af meldinger om bombetrusler og afpresning. I kæd-

deren under et hospital blev nogle rørbomber bragt til eksplosion. Et tilsvarende forhold blev nogle dage senere hindret af gerningsmanden, som dog samtidig opskræmte store befolkningsgrupper med trusler om sprængninger i store varehuse. Politiet pågreb senere en elektrotekniker som sigtet. Intet tyder på politiske motiver. Bombetrusler blev også fremsat mod statsbanernes generaldirektør. Dette delagtiggjorde politiet først efter en vis tøven offentligheden i, hvilket gav anledning til debat om pressens rolle. Information i tilknytning til sagerne gav inspiration til mangt og meget.

To unge mænd har ved landsretten fået stadfæstet ubetingede hæftestrafte for graffitimaleri på bl.a. S-togsvogne. Sagerne vil blive forelagt Højesteret.

Københavns politidirektør har af justitsministeren fået en irettesættelse for uholdbare udtalelser om, at der angiveligt skulle findes en beviselig forbindelse mellem danske Shell-aktivister og den tyske terrororganisation Rote Armé Fraktion. Politidirektøren måtte beklage, at han havde givet anledning til det indtryk, at Danmark på dette punkt skulle have fået tyske eller italienske tilstande.

Den særlige lovgivning fra retsopgøret efter besættelsen er stadig i kraft. Lovgivningsmagten ville dengang med tilbagevirkende kraft »udfylde det svælg, som i besættelsesårene var opstået imellem, hvad folkets retsfølelse tilsagde, og hvad straffeloven foreskrev«. Dødsstraf, særlige regler om konfiskation, strafferammer og forældelsesfrister, forenklet sagsbehandling og begrænsninger i ankeadgangen m.v. blev foreskrevet i straffelovstillægget, værnemagerloven og et tillæg til retsplejeloven. Under henvisning til bl.a. forældelseslignende synspunkter foreslog Venstresocialisterne i begyndelsen af 1987 at ophæve denne særlige lovgivning. Forslaget fik kun venstrefløjens tilslutning. Retsopgøret efter besættelsen er gennemgået af Ditlev Tamm i hans disputats med samme titel fra 1985.

Folketingets flertal har vedtaget en dagsorden, der bekræfter den hidtidige politik med frivillighed, anonymitet og ligestilling i relation til AIDS. Se i øvrigt Vagn Greve og Annika Snare, *AIDS. Nogle retspolitiske spørgsmål*, 5. rev. udg., Kriminalistisk Instituts stencilserie nr. 41, 1987, samt *Sundhedsstyrelsens redegørelse vedrørende initiativer til bekæmpelse af AIDS*, april 1987. Den nye konservative sundhedsminister har udtalt sig til fordel for en mere striks linie.

Anvendelse af politirapporter som surrogat for afhøring i retten har givet anledning til debat, efter at Højesteret tilsyneladende har slækket på de traditionelle forbehold, jfr. U 85.923 H, komm. i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1986 B.44 ff og kritiseret af Poul Rønnow s.st. 1987.137 ff.

Erfaringerne med forsøgsordningen med samfundstjeneste er behandlet i to rapporter, dels en almindelig opfølgning foretaget af Kriminalforsorgen, dels en arbejdsgruppes redegørelse om anvendelsesområdet. Begge rapporter har karakter af interne arbejdsrapporter til brug for Straffelovsrådets overvejelser.

En arbejdsgruppe under Kriminalforsorgen overvejer ændringer i tilrettelæggelse af personundersøgelser og udformningen af erklæringer, herunder spørgsmålet om eventuel differentiering i forskellige tilfældegrupper.

Dansk Kriminalpolitiforening har udsendt et kriminalpolitisk debatoplæg.

En tidligere ungdomsskole i Jyderup på Sjælland indrettes som åbent fængsel med 100 pladser. Tilsvarende kapacitet forventes nedlagt andre steder. Kriminalforsorgens årsberetning indeholder en artikel om det åbne statsfængsel i Gribskov, som blev taget i brug i 1984. Desuden skriver Lauge Dalgaard om beskæftigelsesudvalgets betænkning.

Folketinget har efter valget i september 1987 godkendt, at Mogens Glistrup kan genindtræde som medlem efter udståelsen af 3 års ubetinget fængsel. Der var 139 stemmer for og 13 imod. Blandt sidstnævnte var den konservative formand for retsudvalget og den socialdemokratiske formand for Folketinget. Glistrup har ved tidligere lejligheder mistet sin valgbarhed. Folketingets formand har tilkendegivet, at konsekvensen af udviklingen bør være en opblødning af de regler, der udelukker domfældte fra en række andre stillinger i det offentlige.

To danske »turister« er i Polen blevet idømt lange fængselsstraffe for fotografering i spionagehensigt. De pågældende er løsladt, efter at uidentificerede velgørere betalte en større kaution. Endnu engang er der rejst krav om bedre parlamentarisk kontrol med efterretningstjenesterne.

I Politiets årsberetning 1986 bemærkede Rigspolitichefen, at stigningen i den registrerede kriminalitet bl.a. kunne være forårsaget af »lempelser på straffeområdet«. Visse politikere krævede straks strengere straffe, mens andre tog skarpt afstand fra tolkningen. Kriminologen Flemming Balvig betegnede rigspolitichefens oplysninger om angiveligt stigende voldskriminalitet som overfladiske og groft uforsvarlige, idet stigningen alene skyldes skærpelser i tiltalepraksis. Kriminologen Berl Kutchinsky gjorde opmærksom på, at rigspolitiets tal er udtryk for et fald i den grovere vold. Ved udsendelsen af Kriminalforsorgens årsberetning 1986 kunne det mere generelt konstateres, at de alvorlige forbrydere og dermed de lange straffe var blevet færre. I en artikel i Kriminalistisk Instituts årsberetning 1986 påviste Balvig i øvrigt ud fra et empirisk materiale, at mere politi ikke resulterer i mindre kriminalitet.

Årsberetninger for 1986 er i øvrigt udsendt af anklagemyndigheden og af Folketingets ombudsmand. Kriminalstatistikken 1985 er udsendt.

Følgende kronik vil bl.a. indeholde omtale af bet. 1099/87 om strafferammer og prøveløsladelse, bet. 1102/87 om ofres stilling i volds- og voldtægtssager, bet. 1104/87 om legemsindgreb under efterforskning og bet. 1109/87 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien.

Jørn Vestergaard

Kriminalistisk Institut